

**COALIȚIA CIVICĂ PENTRU ALEGERI LIBERE ȘI CORECTE
ASOCIAȚIA PROMO-LEX**

MONITORIZAREA ALEGERILOR LOCALE GENERALE DIN 14 (28) IUNIE 2015

RAPORT ZIUA ALEGERILOR

Turul I (14 iunie 2015)

Publicat la 25 iunie 2015

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul Raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri non-profit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX cu condiția indicării sursei de informație

Efortul de Monitorizare a Alegerilor Locale Generale din 14 (28) iunie 2015 este susținut financiar de către Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Consiliul Europei, precum și beneficiază de asistență tehnică din partea National Democratic Institute for International Affairs (NDI).

Opiniile exprimate în raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

Cuprins

Rezumat	4
Activitatea secțiilor de votare (SV)	5
<i>Deschiderea/închiderea secțiilor de votare</i>	5
<i>Asigurarea infrastructurii SV în ziua votării</i>	6
<i>Buletine de vot insuficiente</i>	7
<i>Încălcări ale legislației de către membrii BESV</i>	7
<i>Comercializarea băuturilor alcoolice în imediata apropiere de SV</i>	8
Listele electorale	8
<i>Calitatea listelor electorale</i>	8
<i>Registru de stat al alegătorilor</i>	8
Procesul votării	8
<i>Intrarea mai multor persoane în cabinele de vot</i>	8
<i>Votarea la domiciliu</i>	9
<i>Prezența persoanelor neautorizate în secțiile de votare</i>	9
<i>Limitarea dreptului la vot</i>	9
<i>Încălcarea dreptului de a fi ales</i>	9
<i>Anularea buletinelor de vot pe motiv de încălcare a legislației</i>	9
<i>Votarea cu documente necorespunzătoare</i>	10
<i>Încălcarea principiului votului secret</i>	10
<i>Votarea persoanelor care nu au domiciliu sau reședință</i>	10
<i>Scoaterea buletinului de vot din secția de votare</i>	10
<i>Introducerea materialelor necorespunzătoare în urna de vot</i>	11
<i>Cazuri de fraudare a votării</i>	11
<i>Incidente</i>	11
Activitatea concurenților electorali în ziua alegerilor	12
<i>Coruperea alegătorilor</i>	12
<i>Transportarea organizată a alegătorilor</i>	12
<i>Agitația electorală în ziua votării</i>	13
<i>Amplasarea publicității electorale în imediata apropiere de SV</i>	14
Activitatea observatorilor și mass media	14
<i>Încălcări de procedură din partea observatorilor</i>	14
<i>Perturbarea activității observatorilor</i>	15
<i>Încălcări de procedură din partea reprezentanților mass-media</i>	15
<i>Limitarea drepturilor mass media</i>	15
Regiunea transnistreană	15
Sesizări/contestații	15
<i>Sesizări</i>	15
<i>Contestații</i>	16
<i>Încălcări ale procedurii de completare și transmitere a documentelor</i>	16
Numărarea paralelă a voturilor	17
LISTA DE ABREVIERI	19

Rezumat

În cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte, Promo-LEX desfășoară monitorizarea de lungă durată a perioadei electorale în contextul alegerilor locale generale din 14 iunie 2015. Prezentul raport reflectă desfășurarea procesului electoral în ziua alegerilor – 14 iunie, inclusiv și etapa de totalizare a voturilor și prezintă constatările cu caracter electoral raportate de către observatorii Promo-LEX conectate la cadrul juridic corespunzător.

Conform rapoartelor Promo-LEX, organele electorale de nivelul I au deschis la timp secțiile de votare (SV), cu 21 excepții, întârzierile fiind de la 5 la 15 minute. Alte probleme au ținut de asigurarea logistică, procedurală și de funcționarea Registrului de Stat al Alegătorilor (RSA). Rămâne îngrijorătoare dotarea și asigurarea necorespunzătoare a infrastructurii secțiilor de votare. Observatorii Promo-LEX au raportat cazuri ce țin de suprafața redusă a SV, lipsa conexiunii telefonice, probleme legate de întreruperea curentului electric, neasigurarea condițiilor necesare pentru votarea persoanelor cu probleme locomotorii, lipsa condițiilor pentru păstrarea securizată a buletinelor de vot. Rămâne o problemă comercializarea băuturilor alcoolice în imediata apropiere a secțiilor de votare.

Pe parcursul zilei votării, au fost raportate numeroase cazuri privind calitatea defectuoasă a listelor electorale. Majoritatea încălcărilor de procedură raportate au ținut de neasigurarea secretului votului și nesecurizarea urnelor de vot. În ziua alegerilor, observatorii Promo-LEX au înregistrat cel puțin 4 cazuri de intimidare a observatorilor și cel puțin 7 incidente. Într-o localitate (s. Topala, r. Cimișlia), în urma incidentului de la secția de votare, alegerile locale au fost invalidate, iar pe 28 iunie se va desfășura scrutinul repetat. Într-o localitate au fost semnalate cazuri de agitație pentru sabotarea votării. În 5 circumscripții electorale au fost raportate cel puțin 6 cazuri de corupere a alegătorilor, prin oferirea produselor alimentare și a banilor. Multiple au fost și cazurile de agitație electorală în ziua votării.

Au fost raportate două cazuri de întrerupere a procesului de votare: unul cauzat de întreruperea curentului electric și altul din cauza acțiunilor violente ale cetățenilor. Cu 3 excepții, închiderea secțiilor de votare s-a desfășurat regulamentar.

În ziua alegerilor, Asociația Promo-LEX a desfășurat numărarea în paralel a voturilor în toate secțiile de votare din municipiile Chișinău, Bălți și Comrat. Rezultatele numărării paralele au confirmat rezultatele anunțate de către Comisia Electorală Centrală.

Activitatea secțiilor de votare (SV)

Deschiderea/închiderea secțiilor de votare

Conform art. 50 al Codului Electoral, în ziua alegerilor votarea se efectuează de la 07.00 până la 21.00. Potrivit art.55 alin.1 al Codului Electoral, în ziua alegerilor, la ora 07.00, președintele biroului electoral al secției de votare, în prezența a cel puțin jumătate din membrii biroului, verifică urnele de vot, le sigilează, verifică prezența listelor electorale, buletinelor de vot, ștampilelor și întocmește un proces-verbal în două exemplare. Procesul-verbal este semnat de toți membrii prezenți ai biroului electoral și un exemplar se introduce în urna de vot, după care președintele declară votarea deschisă.

Secțiile de votare s-au deschis cu o întârziere de:

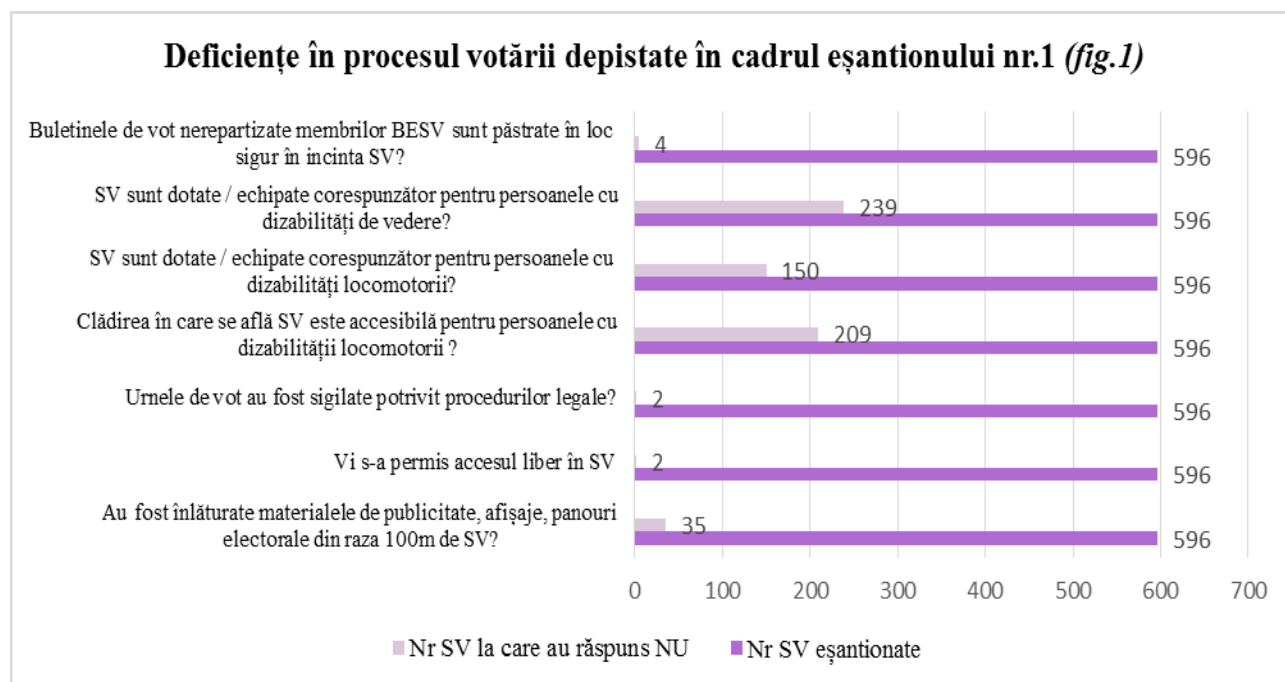
- 5 minute în cel puțin 8 SV (SV 18 din Ialoveni; SV 273, 115, 149, 128 din mun. Chișinău; SV 6 din or. Călărași; SV 10, 32 din Căușeni);
- 10 minute în cel puțin 10 SV (SV 35 din Florești; SV 28, 44, 66, 94, 100, 112, 264 din mun. Chișinău; SV 8, 9 din or. Ungheni);
- 15 minute în cel puțin 3 SV (SV 127, 180 din mun. Chișinău; SV 34 din Criuleni).

Problemele sesizate privind întârzierea deschiderii a 15 SV au fost următoarele:

- sigilarea urnelor de vot și repartizarea buletinelor de vot cu întârziere (în cel puțin 10 cazuri).
- imposibilitatea deschiderii safeului în vederea distribuirii buletinelor de vot (în cel puțin 1 caz);
- întocmirea cu întârziere a proceselor-verbale (în cel puțin 2 cazuri);
- probleme cu funcționarea Registrului de Stat al Alegătorilor (RSA) (în cel puțin 1 caz).
- găsirea cu întârziere a ștampilelor (în cel puțin 1 caz).

Procesul de votare s-a închis în 3 SV cu o întârziere de 5-10 minute (SV 1 din Anenii Noi – fără niciun motiv, SV 8 din Căușeni – s-a permis intrarea unui observator în SV, SV 19 din Nisporeni – urna mobilă a ajuns cu întârziere).

Conform datelor prezentate de observatorii Promo-LEX din cadrul eșantionului desfășurat desfășurat în ziua alegerilor, la deschiderea secțiilor de votare au fost înregistrate următoarele deficiențe (fig.1):

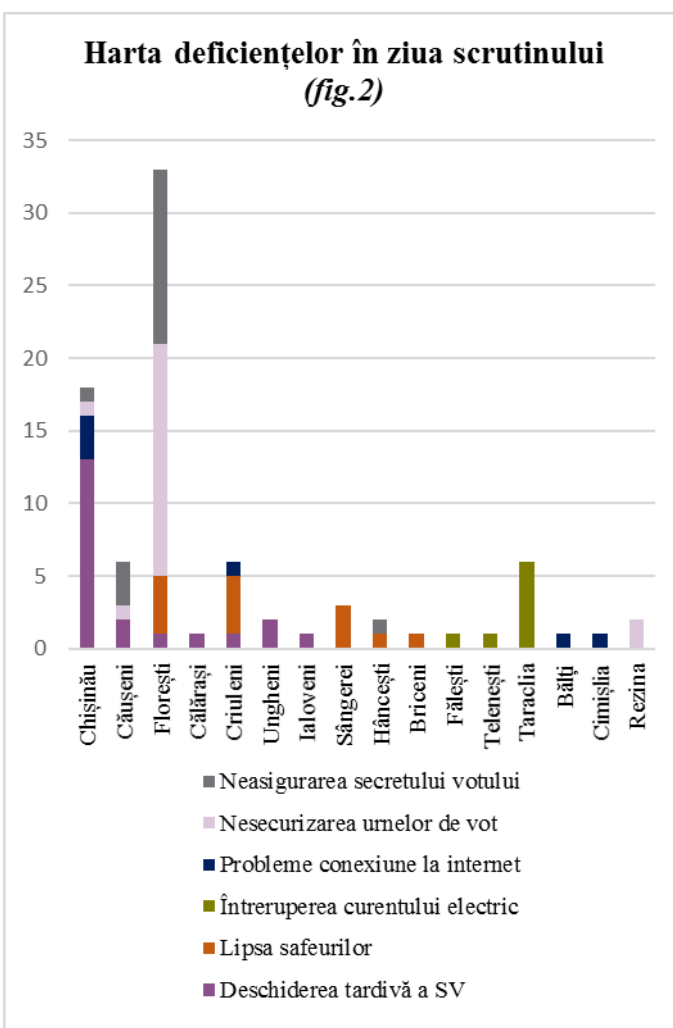

Asigurarea infrastructurii SV în ziua votării

Conform p. 5, 7, 12, 14 ale Instrucțiunii CEC cu privire la asigurarea infrastructurii secției de votare, la stabilirea localului secției de votare se va da preferință spațiilor aflate la parterul clădirilor, amplasate în locuri publice accesibile, astfel încât să faciliteze și accesul persoanelor în vârstă și a celor cu dizabilități; în imobilele în care se amenajează spații destinate desfășurării votării trebuie să existe mijloace de comunicații, inclusiv electronice, energie electrică, grup sanitar, mijloace de stingere a incendiilor, marcaje ale căilor de evacuare; localul secției de votare trebuie să aibă o suprafață suficientă astfel încât amplasarea cabinelor de vot să asigure fiecărui alegător secretul votului; în fiecare secție de votare trebuie să existe 2 laptop-uri conectate la Internet, prin intermediul cărora operatorii în ziua scrutinului să verifice datele de identitate ale alegătorilor în Registrul de Stat al Alegătorilor și să înregistreze participarea acestora la votare.

Conform rapoartelor observatorilor Promo-LEX, au fost identificate 53 SV cu următoarele deficiențe :

- lipsa telefonului staționar – SV 59 din Sîngerei;
- neasigurarea condițiilor necesare pentru votarea persoanelor cu dizabilități locomotorii - SV 44, 304 din mun. Chișinău; persoanelor cu deficiențe de vedere – SV 74 din mun. Chișinău;
- suprafața insuficientă a SV - SV 304 din Chișinău, SV 9 din Cimișlia;
- lipsa safeurilor pentru păstrarea buletinelor de vot la SV 59, 63, 64 din Sîngerei; SV 24, 40 din Criuleni; SV 18, 21, 30, 56 din Florești; SV 52 din Hîncești; SV 37 din Briceni;
- întreruperea curentului electric în procesul votării la SV 33 din Fălești – în intervalul de timp 13:00 - 14:09; SV 17 din Telenești în intervalul de timp 16:15 – 17.20; SV 10, 11, 12, 13, 14, 15 din Taraclia – în perioada de timp 18:20-18:50; SV 13, 14, 31, 44 din Strășeni de la 21.32 au fost deconectate de la curent electric;
- probleme de conexiune la internet la SV 9 din mun. Bălți, SV 19 din Criuleni, SV 167, 168, 179 din mun. Chișinău, SV 26 din Cimișlia;
- amplasarea cabinelor de vot astfel încât se poate vedea opțiunea de vot a alegătorilor la SV 83 din mun. Chișinău, SV 13, 16, 18, 32, 34, 35, 44, 46, 47, 53, 56, 67 din Florești, SV 8, 14 din Căușeni, SV 52 din Hîncești;
- funcționarea defectuoasă a RSA la SV 36 din Telenești, SV 261 din mun. Chișinău.

Conform p.26 și 27 ale Instrucțiunii CEC cu privire la asigurarea infrastructurii secției de vot, securizarea urnelor de vot se realizează prin sigilare. Urnele de vot staționare și urnele de vot mobile trebuie să aibă posibilitatea de a fi sigilate prin intermediul a 4 și, respectiv, 2 sigilii de tip colier cu autoblocare.

- la 7 SV (SV 114 din mun. Chișinău, SV 18, 22, 35, 53, 56, 67 din Florești) au fost raportate cazuri de nesigilare a urnelor mobile.

- la 9 SV (SV 12, 16, 29, 30, 31, 32, 34, 42, 48 din Florești) urnele mobile au fost sigilate doar într-o singură parte.
- la 2 SV (SV 1, 17 din Rezina), urnele de vot staționare au fost sigilate doar cu 2 sigilii.
- la SV 8 din Cârnațenii Noi, Căușeni, la revenirea în SV din localitate urna mobilă nu avea sigiliile tip colier trase până la capăt, ceea ce permitea scoaterea/introducerea buletinelor din/în interiorul urnei.

Buletine de vot insuficiente

Conform art.49 alin.3 al Codului Electoral, buletinele de vot tipărite se păstrează la consiliul electoral de circumscripție și, în ajunul alegerilor, se remit biroului electoral al secției de votare în baza unui act de predare.

În 3 SV s-au raportat încălcări privind corespunderea numărului de buletine. La SV 63 din Sîngerei, pentru funcția de consilier local BESV a primit cu 100 buletine de vot mai puține decât numărul de alegători. La SV 7 din Căușeni, după renumărarea din ziua votării, lipseau 14 buletine de vot pentru consilierii locali. La SV 42 din Rîșcani, după renumărarea din ziua votării, lipseau 20 buletine.

Exercitarea împuternicirilor de membru al BESV de către persoane necorespunzătoare

În pofida faptului că, la 12 iunie a fost substituit un membru al BESV 29 din Briceni, în ziua alegerilor acea persoană a exercitat împuternicirile de funcționar electoral până la ora 18.30.

Încălcări ale legislației de către membrii BESV

S-au raportat 22 cazuri de încălcări ale prevederilor legale de către membrii BESV, printre care se numără:

- eliberarea buletinului de vot fără aplicarea ștampilei "Alegeri 14.06.2015" pe buletinul de identitate al alegătorului (SV 12 din Basarabeasca, SV 175 din mun. Chișinău, 52 din Sîngerei);
- agitație electorală (SV 37 din Briceni, SV 27 din Căușeni, SV 136, 276, 297 din mun. Chișinău);
- anularea neîntemeiată a buletinului de vot (SV 46 din Căușeni);
- neverificarea datelor din buletinele de identitate ale alegătorilor (SV 214 din mun. Chișinău);
- oferirea cadourilor (SV 56 din Florești);
- asigurarea dreptului de vot la domiciliu doar în baza buletinelor de vot și în lipsa urnei mobile (SV 58 din Sîngerei);
- introducerea buletinului de vot în urna de vot (SV 29 din Șoldănești);
- intrarea în cabina de vot odată cu alegătorul (SV 16 din Florești, SV 19 din Briceni, SV 13 din Basarabeasca);
- neeliberarea copiilor proceselor-verbale (SV 23 din Rezina);
- existența legăturii de afinitate de gradul I cu candidatul (SV 27 din Ștefan Vodă);
- combinarea calității de candidat în alegeri (SV 17 din Sîngerei);
- neeliberarea unui nou buletin de vot, în cazul completării greșite a primului (283 din mun. Chișinău);
- interzicerea votării în baza buletinului de identitate provizoriu (SV 31 din Șoldănești);
- deplasarea cu urna mobilă a unui singur membru BESV (SV 22 din Ștefan Vodă);
- încălcarea securității datelor cu caracter personal prin plasarea listelor electorale pe ușa SV 63 din Zărnești, Cahul.

Comercializarea băuturilor alcoolice în imediata apropiere de SV

Au fost înregistrate 13 cazuri de comercializare a băuturilor alcoolice în imediata apropiere de SV 17 din Hîncești; SV 40 din Ialoveni; SV 32 din mun. Bălți; SV 119, 276 din mun. Chișinău; SV 19 din Căușeni; SV 11 din Rîșcani; SV 13, 22, 32, 49, 56, 68 din Florești.

Listele electorale

Calitatea listelor electorale

Conform art.39 alin. 1 al Codului Electoral, listele electorale, întocmite în baza Registrului de stat al alegătorilor, sunt liste ce conțin numele tuturor cetățenilor cu drept de vot care domiciliază ori își au reședința pe teritoriul unei secții de votare.

Observatorii Promo-LEX au raportat 10 cazuri de întocmire deficientă a listelor electorale. Printre problemele identificate în listele electorale se numără:

- includerea persoanelor cu adrese inexistente (SV 21 din Chișinău);
- neinclusiunea în listele electorale a persoanelor cu domiciliul sau reședința în raza SV (SV 94, 266 din mun. Chișinău);
- neinclusiunea adreselor alegătorilor în listele electorale (SV 245, 301 din Chișinău);
- includerea în listele electorale a grupurilor de persoane care au domiciliul/reședința pe aceeași adresă (SV 256, 263, 299 din Chișinău; SV 8 din Orhei);
- includerea persoanelor decedate (SV 3 din Corjova, Dubăsari).

Registru de Stat al Alegătorilor

Potrivit p. 14 al Instrucțiunii CEC cu privire la asigurarea infrastructurii secției de votare, fiecare birou electoral al secției de votare va primi câte 2 laptop-uri, conectate la rețeaua Internet, prin intermediul cărora operatorii, în ziua scrutinului, vor verifica datele de identitate ale alegătorilor în Registrul de Stat al Alegătorilor și vor înregistra faptul participării acestora la votare.

În 2 SV au fost înregistrate abateri în procesul de verificare de către operatori a datelor de identitate ale alegătorilor. În SV 47 din Florești, un alegător s-a înregistrat în RSA fără fișa de însoțire a buletinului de identitate, iar ulterior aceasta a fost prezentată și alegătorului i s-a permis să voteze. La SV 192 din mun. Chișinău, au fost depistate neconcordanțe între numărul de persoane înregistrate de către operatori în RSA (808 alegători) și numărul celor care figurau pe listele electorale (80).

Procesul votării

Intrarea mai multor persoane în cabinele de vot

Conform art. 54 alin. 1 din Codul Electoral, alegătorul completează buletinul de vot numai în cabina pentru vot secret. Alegătorul care nu este în stare să completeze de sine stătător buletinul are dreptul să invite în cabină o altă persoană, cu excepția membrilor biroului secției de votare, reprezentanților concurenților electorali și a persoanelor autorizate să asiste la operațiunile electorale. Aceste cazuri vor fi consemnate aparte în raportul biroului electoral al secției de votare.

În 3 SV, au fost raportate cazuri de votare prin intrarea în cabina de vot a mai multor persoane. La SV 40 din mun. Chișinău, în 2 cazuri, alegătorii au intrat câte doi în cabina de vot. La SV 37 din Florești și SV 2 din Nisporeni, a fost înregistrat câte un 1 caz în care, în aceeași cabină de vot au intrat câte doi alegători concomitent pentru exprimarea opțiunilor electorale.

Votarea la domiciliu

Conform art.55 alin.4 al Codului Electoral, în cazul în care alegătorul, din motive de sănătate sau din alte motive temeinice, nu poate veni în localul de votare, biroul electoral al secției de votare desemnează, la cererea scrisă a acestuia, cel puțin 2 membri ai biroului care se deplasează cu o urnă de vot mobilă și cu materialul necesar votării la locul unde se află alegătorul pentru ca acesta să voteze. Cererile pot fi făcute în scris, începând cu 2 săptămâni înainte de ziua votării și până la ora 18.00 a zilei precedente votării. În ziua votării, cererile pot fi făcute în scris până la ora 15.00, dacă se prezintă și certificat medical.

La SV 29 din Hîncești, au fost depuse 57 de cereri pentru votare la domiciliu, însă au votat doar 46 de alegători.

Prezența persoanelor neautorizate în secțiile de votare

Conform art. 55, alin.8 al Codului electoral, nicio altă persoană nu poate rămâne în incinta secției de votare mai mult timp decât este necesar pentru votare.

Au fost depistate cel puțin 3 cazuri de aflare neregulamentară a activiștilor concurenților electorali în 3 SV. La SV 42 din mun. Bălți, candidatul PSRM la funcția de consilier municipal s-a afișat timp de 40 minute la intrarea în SV. La SV 37 din Briceni, primarul interimar s-a aflat în SV în intervalul de timp 7.10-10.00. La SV 5 Ocnîța, candidatul PCRM la funcția de primar a intrat de 3 ori pe parcursul zilei în SV și a discutat cu alegătorii.

Limitarea dreptului la vot

Observatorii Promo-LEX au constatat 5 cazuri de interzicere a exercitării dreptului la vot.

La SV 38 din mun. Bălți, un alegător s-a prezentat la SV cu buletinul de identitate proaspăt perfectat. Întrucât datele (seria și numărul) din listele electorale și din buletinul de identitate nu coincideau, membrul BESV a solicitat să facă o copie a buletinului de identitate. Alegătorul nu i-a permis să facă o copie și, prin urmare, alegătorului i s-a refuzat eliberarea buletinelor de vot.

La SV 94 și 167 din mun. Chișinău și SV 3 din Basarabeasca, mai multor alegători li s-a refuzat să voteze pe motiv că aceștia figurau în RSA precum că votaseră, deși în buletinele de identitate ale acestora nu era aplicată ștampila ”Alegeri 14.06.2015”.

Încălcarea dreptului de a fi ales

În 3 circumscripții electorale au fost depistate 3 cazuri de lezare a dreptului de a fi ales.

La SV 40 din Sadâc, Cantemir, pe buletinele de vot în dreptul unui concurent electoral nu a fost inclus simbolul electoral al acestuia.

La SV 1 din Grătiești, mun. Chișinău pe buletinele de vot în dreptul concurentului electoral Raiu Tudor nu a fost inclus simbolul electoral al acestuia.

La secțiile de votare din or. Florești, CI Ungureanu Vitalie a figurat în buletinele de vot în calitate de candidat la funcția de primar local, în pofida faptului că în campania electorală a fost înregistrat în calitate de candidat la funcția de consilier raional, primar local și consilier local pentru or. Florești.

Anularea buletinelor de vot pe motiv de încălcare a legislației

Au fost înregistrate 2 cazuri de anulare a buletinelor de vot.

La SV 46 din Căușeni, au fost anulate buletinele de vot fotografiate de un alegător.

La SV 33 din Călărași, a fost anulat un buletin de vot, pe motiv ca a fost găsit în cabina de vot.

Votarea cu documente necorespunzătoare

Conform art.53 alin.3 lit. a) al Codului Electoral, votarea pe teritoriului RM se realizează în baza buletinului de identitate cu fișa de însoțire care confirmă domiciliul sau reședința alegătorului pe teritoriul secției de votare.

Au fost înregistrate 10 cazuri de votare a alegătorilor în lipsa fișei de însoțire a buletinului de identitate (SV 25 din Rîșcani – 1 caz, SV 255 din mun. Chișinău – 1 caz, SV 24 din Hîncești – 3 cazuri; SV 148 din mun. Chișinău – 2 cazuri, SV 6 din Strășeni -3 cazuri).

La SV 19 din Briceni, președintele BESV i-a permis unui alegător să voteze fără buletinul de identitate, pe motiv că îl cunoștea personal.

Au fost înregistrate 2 cazuri în care alegătorii au votat cu documente cu termen de valabilitate expirat - SV 45 și 61 din Cahul.

Încălcarea principiului votului secret

Conform art.6 al Codului Electoral, votarea la alegeri și/sau referendum este secretă, excluzându – se astfel posibilitatea influențării voinței alegătorului. Conform art.54 alin.1 al Codului Electoral, buletinul de vot se completează de către alegător numai în cabina pentru vot secret. Alegătorul care nu este în stare să completeze de sine stătător buletinul are dreptul să invite în cabină o altă persoană, cu excepția membrilor biroului secției de votare, reprezentanților concurenților electorali și a persoanelor autorizate să asiste la operațiunile electorale. Aceste cazuri vor fi consemnate aparte în raportul biroului electoral al secției de votare.

Au fost înregistrate 4 cazuri de încălcare a principiului votului secret:

- la SV 37 din Briceni, observatorul din partea PLDM a urmărit opțiunile electorale ale alegătorilor, aflându-se în imediata apropiere de cabinele de vot.
- la SV 40 din mun. Chișinău, alegătorii s-au consultat pentru cine să voteze.
- la SV 188 și 189 din mun. Chișinău, observatorii PSRM i-au întrebat pe alegători de opțiunea de vot.

Votarea persoanelor care nu aveau domiciliu sau reședință

Conform art.9 alin.2 al Codului Electoral, votarea se efectuează la acea SV în care alegătorul își are domiciliul sau reședința.

La SV 7 din Cahul, președintele BESV a afirmat că din neatenție le-a permis să voteze la vreo 20 de persoane care nu aveau reședința în acel SV.

La SV 23 din Cahul, în registrul alegătorului a fost menționat un alegător ca „persoană cu statut special”. După ce s-a consultat cu CEC, președintele BESV i-a permis să voteze pe listele suplimentare.

Scoaterea buletinului de vot din secția de votare

Potrivit art.49 alin.4 al Codului Contravențional, scoaterea din localul secției de votare a buletinului de vot înmănat pentru votare se sancționează.

Au fost înregistrate 5 cazuri de scoatere a buletinului de vot din incinta SV:

- la SV 7 și 42 din mun. Bălți au fost înregistrate 2 tentative de scoatere a buletinelor de vot din SV, poliția întocmind proces-verbal.
- la SV 26 din Cimișlia, un membru BESV a scos buletinul de vot din incinta SV pentru un alegător cu dezabilități, care nu a avut posibilitatea să între în SV, întrucât aceasta nu era echipată cu rampă de acces. Ulterior, acesta a introdus buletinul în urnă.
- la SV 64 din Florești două buletine de vot (unul pentru funcția de primar și unul pentru funcția de consilier local) au fost găsite în iarbă, în fața sediului SV. Pe buletinele de vot nu era aplicată ștampila ”Vot”.

- în SV 17 din Sîngerei, pe la ora 12:00, un alegător a luat buletinele de vot și a ieșit cu ele din SV. La ora 19:00, un concurent electoral l-a adus pe alegător cu buletinele de vot fără votul exprimat, iar alegătorul a dorit să-și exercite votul. BESV a anulat buletinele de vot.

Introducerea materialelor necorespunzătoare în urna de vot

La SV 4 din Orhei, a fost înregistrat un caz în care un alegător a ieșit din cabina de vot cu trei buletine de vot și o hârtie, pe care a introdus-o în urna de vot. Pe acest caz a fost întocmit un proces-verbal.

Cazuri de fraudare a votării

Conform art.182 alin.1 al Codului Penal, votarea unei persoane: fără a avea acest drept, fie de două sau mai multe ori, fie prin introducerea în urnă a mai multor buletine de vot decât are dreptul, fie prin utilizarea unui act de identitate fals sau a unui buletin de vot fals, se pedepsește.

Au fost înregistrate 4 cazuri catalogate drept fraudare a votării.

La SV 52 din mun. Bălți, un alegător a prezentat certificatul de deces al tatălui său, decedat în Federația Rusă, solicitând să-i fie eliberate lui buletinele de vot pentru tatăl decedat.

La SV 7 din Căușenii Vechi, Căușeni, un cetățean a venit la SV cu o persoană în etate, susținând că este bunica sa și a votat în locul acesteia.

La SV 16 din Chircăiești, Căușeni, unui alegător i-au fost eliberate două seturi de buletine de vot: unul pentru el și unul pentru fiul cu dizabilități mintale. Acesta a aplicat ștampila "Votat" pe ambele și le-a introdus în urna de vot.

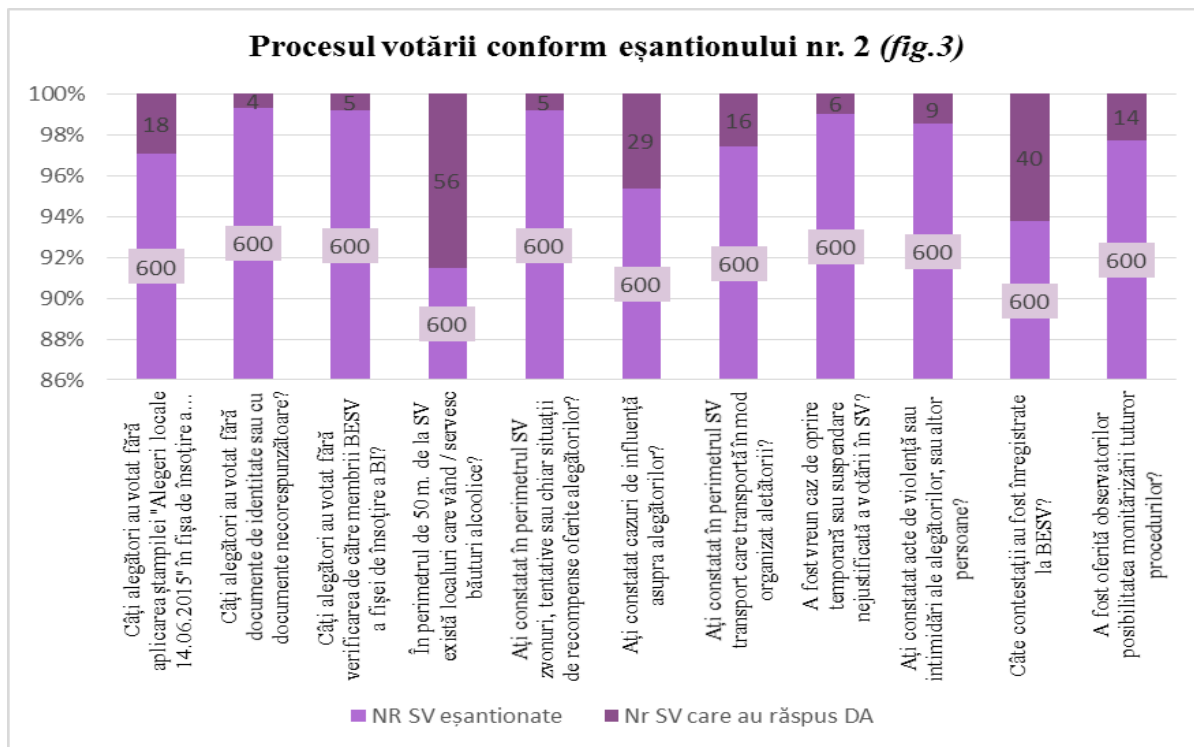
La SV 42 din Suri, Drochia, un alegător a votat cu buletinul personal, dar cu fișa de însoțire a nepotului.

Incidente

În ziua votării au fost înregistrate cel puțin 10 incidente:

- în SV 7 și 25 din mun. Bălți la 2 persoane cu dizabilități de vedere li s-a refuzat să participe la votare, deoarece nu li s-a permis să voteze cu însoțitor, deși li s-au oferit buletine de vot speciale;
- la SV 23 din Criuleni, tatăl și fiul candidatului PLDM la funcția primar filmau dintr-un automobil toate persoanele care veneau la SV. Un alt candidat (PDM) s-a revoltat că este filmat, s-a apropiat de mașina acestora și s-a iscat un conflict, care a necesitat intervenția poliției;
- la SV 13 din Criuleni, un CI a fost agresat verbal și amenințat fizic de un candidat PL, pe acest caz fiind solicitată intervenția poliției;
- la SV 15 din Orhei, o persoană în stare de ebrietate a strigat că persoanele lui Șor i-au dat 100 lei, pe acest caz fiind solicitată intervenția poliției;
- la SV 21 din Cimișlia, un membru BESV a lovit un cetățean, reproșându-i faptul că nu avea dreptul să voteze, deoarece acel cetățean avea domiciliul în altă localitate. În urma loviturii, cetățeanul a căzut jos. Poliția investighează cazul;
- la SV 32 din Rezina, un candidat din partea PCRML s-a certat cu un candidat din partea PDM.
- la SV 45, 21 din Ialoveni, doi simpatizanți ai PLDM au convins alegătorii să nu participe la votare;
- la SV 44 din Topala, Cimișlia alegătorii au vandalizat SV pe motiv că, candidatul PDM la funcția de primar a adus la SV alegători care nu erau locuitori din sat. Buletinele de vot au fost sustrate din urne, deteriorate, împrăștiate (au fost găsite la câțiva metri de SV), arse. În urma incidentului, SV a fost închisă, procesul de votare a fost sistat.

Conform informațiilor prezentate de către observatorii Promo-LEX, în ziua votării, în cele 600 SV eșantionate au fost înregistrate următoarele încălcări (fig.3):

Activitatea concurenților electorali în ziua alegerilor

Coruperea alegătorilor

Conform art.181¹ alin. 1 și 2 al Codului Penal, oferirea sau darea de bani, bunuri, servicii ori alte foloase în scopul determinării alegătorului să își exercite drepturile sale într-un anumit mod în cadrul alegerilor parlamentare, locale ori în cadrul referendumului se pedepsește; În categoria bunurilor prevăzute în alin.1 sunt incluse și băuturile alcoolice, produsele din tutun și produsele alimentare.

Au fost raportate cel puțin 5 cazuri de corupere a alegătorilor, prin oferirea produselor alimentare și a mijloacelor financiare:

- la SV 37 din Plop Știubei, Căușeni, în raza a 30 metri de SV, un membru PDM împărțea colete negre alegătorilor, oferind produse alimentare direct din portbagajul automobilului Toyota Avensis cu nr. de înmatriculare EMY-999;
- la SV 12 din Cimișeni, Criuleni, fratele unui candidat oferea alegătorilor țigări și băuturi răcoritoare;
- la intrarea SV 8 din Comrat, UTAG, o persoana din partea PCRM propunea bani în schimbul voturilor alegătorilor;
- la SV 16 din Ciutulești, Florești, un candidat din partea PLDM a făcut agitație electorală și le-a oferit alegătorilor băuturi alcoolice;
- la SV 29 din Cotul Morii, Hîncești, un simpatizant PLDM le oferea alegătorilor câte 50 lei și băuturi alcoolice;

Transportarea organizată a alegătorilor

În 12 circumscripții electorale au fost raportate cel puțin 25 de cazuri de transportare organizată a alegătorilor (vezi tabelul 1):

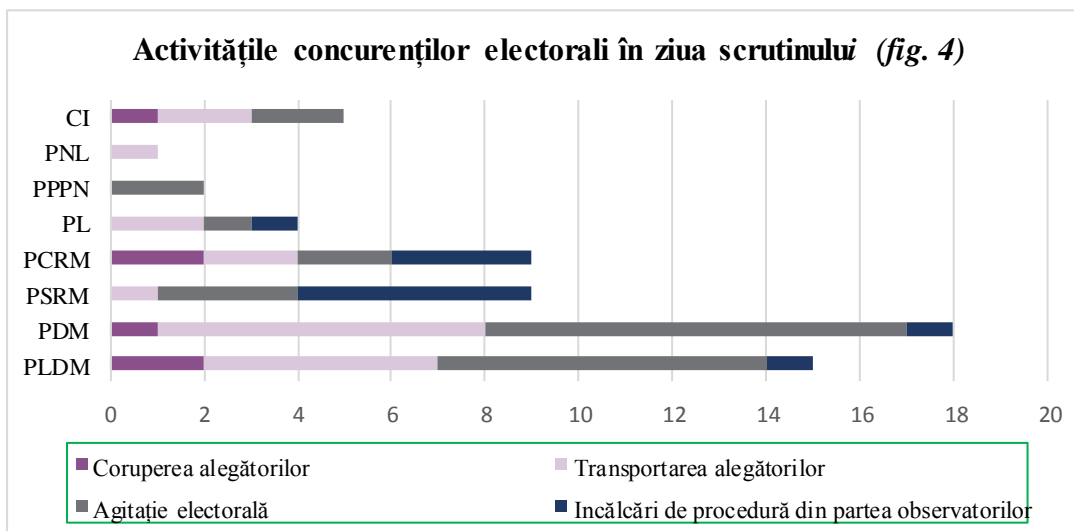
Tabel 1.

CE	Numele persoanei/ funcția/organizația	mijlocul de transport	Nr. turelor (t)/ persoanelor (p.)	locul evenimentului
		BMW C MX 975	4 t	SV 276 Chișinău
		autobuz	20 p.	SV 52 Cahul
		HN AZ 588	10 p.	SV 14 Hîncești
		DN VD 777		SV 3 Dondușeni
BEPPEM	candidat la funcția de primar	CM AN 378	10 p.	SV36 Cimișlia
CI Ghenadie Rabei	Andrei Rabei	K AH 105	3 t	SV 12 Criuleni
CI Nicolae Dudoglo	3 persoane	2 mașini și 1 autobuz	30 p.	SV 6, UTAG
PCRM		Toyota A678BC		SV 15 Căușeni
PDM	Marsafa Pelaghia			SV 24 Hîncești
PDM	Verlan Sergiu	Dacia Logan DB AI 019	40 p.	SV 2 Dubăsari
PDM	Anatol Bujor	DN AL 844		SV 13 Dondușeni
PDM	Oprea Vitalie	ambulanță C AS 618	100 p.	SV 2 Dubăsari
PDM	candidat la funcția de CR	Renault CM AM 544	8 p.	SV 36 Cimișlia
PDM	Chistul Nicolae		6 p.	SV 16 Căușeni
PDM		Nr. de UATSN		SV 276 Chișinău
PL	Dvoreanu Vasile	Toyota	12 p.	SV 13 Criuleni
PL		KMX 975		SV 276 Chișinău
PLDM		Dacia Logan HN 211	3 t	SV 1 Hîncești
PLDM	Ion Brânză	HN BD 512		SV 29 Hîncești
PLDM	Igor Burcă	Autocar FRAM 696		SV 16 Florești
PLDM	Caraman Vasile	Volkswagen CH CQZ 585	20 p.	SV 20 Rezina
PLDM	candidații la funcția de CL		20 p.	SV 30 Criuleni
PNL		Dacia HN AZ 692	4 t	SV 1 Hîncești
PSRM	Manuil Boris	CL AS 838	14 p.	SV 18 Călărași
PCRM	Praporșciuc Valeriu	Toyota A678 BC		SV 15 Căușeni

Agitație electorală în ziua votării

În cel puțin 22 de SV au fost raportate 26 cazuri de agitație electorală în ziua votării:

- Reprezentanții PLDM au făcut agitație electorală în apropiere de SV 39 din Anenii Noi, SV 37 din Briceni, SV 39 din Căușeni, SV 16 din Florești, SV 15 din Ialoveni, SV 44 din Rîșcani;
- Reprezentanții PDM au făcut agitație electorală în apropiere de SV 40 din Anenii Noi, SV 16, 39, 43, 49 din Căușeni, SV 15 din Hîncești, SV 52 din Sîngerei;
- Cetățenii au făcut agitație electorală în incinta SV 7 din mun. Bălți, SV 9 din Orhei;
- Reprezentanții PSRM au făcut agitație electorală în apropiere de SV 42 din mun. Bălți, SV 18 din Călărași, SV 5 din Drochia;
- Reprezentanții PCRM au făcut agitație electorală în apropiere de SV 49 din Căușeni, în incinta SV 5 Ocnița;
- Reprezentanții PL au făcut agitație electorală în apropiere de SV 5 din Drochia;
- CI Vladimir Călăraș a făcut agitație electorală în apropiere de SV 5 din Drochia;
- Reprezentanții PP PN au făcut agitație electorală în apropiere de SV 4 din Florești;
- Reprezentanții CI, Aliona Cojocaru, a făcut agitație electorală în apropiere de SV 35.

Amplasarea publicității electorale în imediata apropiere de SV

Conform p. 14 al Regulamentului CEC privind modalitatea plasării publicității electorale și de promovare politică pe panourile publicitare, se interzice amplasarea afișelor electorale la o distanță de 100 m față de sediile SV.

În 6 cazuri din 5 circumscripții electorale s-a constatat existența afișajului electoral neautorizat în imediata apropiere a SV (SV 34 din Căușeni, SV 35 din Anenii Noi, SV 219 din mun. Chișinău, SV 49 din Florești, SV 9, 32 din Sîngerei).

Activitatea observatorilor și mass media

Încălări de procedură din partea observatorilor

Conform Regulamentului privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora, calitatea de observator este incompatibilă cu cea de candidat în alegeri, membru al organului electoral și reprezentant al concurentului electoral. Observatorii sunt obligați să fie imparțiali și să nu-și exprime părerile personale sau preferințele vizavi de anumiți concurenți electorali/participanți la referendum sau privind unele probleme ce apar în procesul alegerilor.

În 2 cazuri a fost înregistrată incompatibilitatea funcției de observator cu alte funcții:

- la SV 37 din Briceni, la decizia membrilor BESV, observatorul PCRM, care deținea și calitatea de candidat din partea PCRM, a părăsit sediul SV;
- la SV 23 din Criuleni, la solicitarea președintelui BESV, observatorul PLDM, care deținea și calitatea de candidat din partea PLDM, a părăsit sediul SV.

În 3 cazuri (SV 74, 136, 253 din mun. Chișinău) s-a constatat desfășurarea agitației electorale de către observatorii din partea concurenților electorali: la SV 74 – observatorul PLDM (fiind îmbrăcat în haine de culoarea verde) și la SV 136, 253 – observatorul PSRM (acesta a sugerat unui alegător să voteze).

La SV 39 din Căușeni s-a înregistrat 1 caz de inițiere a discuțiilor cu alegătorii din partea observatorului PDM.

În 3 cazuri observatorii au ajutat alegătorii să voteze. La SV 115 din mun. Chișinău observatorii (PSRM, PCRM) au ajutat să voteze doi alegători cu dizabilități de vedere. La SV 13 din Basarabeasca, observatorul PCRM i-a acordat ajutor unui alegător la completarea buletinelor de vot. La SV 194 din mun. Chișinău observatorul din partea PSRM a ajutat un alegător cu dizabilități să aplice ștampila „Votat” în buletinul de vot.

În 3 SV, au fost înregistrate cazuri de încălcare a principiului votului secret al cetățenilor.

La SV 188, 189 din mun. Chișinău, observatorul PSRM întreba alegătorii care ieșeau din SV pe cine au votat. La SV 37 din Briceni observatorul PLDM a urmărit cum alegătorii aplicau ștampila ”Votat” în cabina de vot.

La SV 245 din mun. Chișinău, observatorul PL a bruscat doi alegători care își expuneau votul în cabina de vot, unul dintre ei având deficiențe de vâz.

Perturbarea activității observatorilor

În perioada campaniei electorale, au fost înregistrate 4 cazuri de intimidare a observatorilor.

Limitările s-au manifestat prin agresiuni din partea cetățenilor – 1 caz, interzicerea liberei deplasări prin incinta SV – 1 caz, interzicerea de a discuta la telefon și utilizarea WC public – 1 caz.

La SV 44 din mun. Bălți, secretarul BESV i-a interzis observatorului Promo-LEX să poarte discuții la telefon în incinta secției de votare și să folosească WC din SV, pe motiv că acolo nu putea vorbi la telefon.

La SV 25 din Cimișlia, observatorul Promo-LEX a fost intimidat în momentul consemnării transportării organizate a alegătorilor de către candidații BE PPEM la funcția de consilier local și primar.

La SV 44 din Florești, observatorul Promo-LEX a fost intimidat, fiindu-i limitată deplasarea prin SV.

La SV 23 din Rezina, BESV i-a refuzat observatorului Promo-LEX oferirea copiilor proceselor-verbale, invocând insuficiență de hârtie.

Încălțări de procedură din partea reprezentanților mass-media

Conform art. 51 alin. 1 al Codului Electoral, în timpul rezervat votării se interzice de a închide localul de votare și de a suspenda votarea, cu excepția cazurilor de dezordine în masă, de calamități naturale, de alte circumstanțe neprevăzute, care îi pun pe alegători în pericol sau fac imposibilă efectuarea votării. În aceste cazuri, președintele biroului electoral al secției de votare poate suspenda votarea pentru cel mult 2 ore, timp în care va aduce localul secției de votare în starea corespunzătoare sau va găsi un alt local, înștiințând despre acest fapt alegătorii.

Contrar prevederilor legale, la SV 2 din Orhei, la insistența reprezentanților postului de televiziune Euro TV a fost suspendat/stopat procesul de vot, din cauza semnării greșite de către un alegător în lista suplimentară.

Limitarea drepturilor mass media

La SV 74 din mun. Chișinău, reporterului ziarul PSRM i-a fost refuzat dreptul de a face filmări în incinta SV.

Regiunea transnistreană

Alegătorii din s. Corjova, r. Dubăsari, s-au deplasat fără probleme la SV din Cocieri. Au fost identificate două automobile ale miliției transnistrene, care înregistrau numerele de înmatriculare ale persoanelor ce treceau așa-zisa ”frontieră” spre s. Cocieri.

Sesizări/contestații

Sesizări

În 4 SV, s-au constatat 5 sesizări din partea observatorilor:

- la SV 37 din Briceni, observatorul PSRM a depus o sesizare pe faptul că observatorul PLDM verifica în cabina de vot procesul de votare al alegătorilor;

- la SV 49 din Cantemir, observatorul din partea PDM a depus o sesizare privind acțiunile de agitație electorală ale reprezentantului PLDM;
- la SV 49 din Cantemir, un observator PSRM a depus o sesizare privind acțiunile reprezentanților PDM, care au stat în fața sediului SV în intervalul de timp 7.00-11.00;
- la SV 14 din Căușeni, observatorul Promo-LEX a făcut 2 sesizări cu privire la plasarea cabinelor de vot în modul care nu asigură secretul votului.

Contestații

La SV 57 au fost depuse 2 contestații: 1 - din partea operatorului privind intrarea în incinta SV a unui alegător cu un chipiu cu însemnele PL, care, l-a solicitarea operatorului de a-și scoate chipiul, a agresat-o verbal și intenționa să o agrezeze fizic. Reprezentantul cu drept de vot consultativ din partea PDM a depus o contestație privind acțiunile unui alegător care și-a fotografiat buletinul de vot cu opțiunea electoral și l-a introdus în urna de vot.

CI la funcția de primar, Raiu Tudor, a depus o contestație către CECE 1/11 din Grătiești, Chișinău, întrucât nu i-a fost inclusă sigla în buletinele de vot.

La SV 22 din Edineț, PLDM a depus o contestație la CECE n. II Edineț, prin care cerea anularea voturilor din urna mobilă de la CECE 1 din Brânzeni, care au fost date la Internatul Psiho-Neurologic Brânzeni, pe motiv că nu se permite observatorilor accesul la documentele electorale pentru urna mobilă.

La CECE nivelul 1 din Stăuceni, mun. Chișinău, un alegător a depus o contestație privind acțiunile membrului BESV 297 din Stăuceni, Chișinău, care a îndemnat un alegător să voteze oricare candidat cu excepția PPPN.

La SV 37 din Tabani, Briceni au fost depuse 6 contestații din partea cetățenilor.

La CECE II din Drochia, a fost depusă o contestație din partea candidatului PPPN la funcția de primar, pe motiv că în or. Drochia se aduc persoane care sunt puse la evidență în or. Drochia. Persoanele care au organizat aceasta erau îmbrăcați în haine cu însemne ale Partidului Democrat.

La CECE nivelul II din Ștefan Vodă, un cetățean a depus o contestație privind un membru BESV 27 din Olănești, care este soția unui candidat PSRM la funcția de consilier local.

La SV 15 din Orhei, observatorul PL a depus o contestație referitoare la acțiunile unui alegător care a intrat în SV și, fiind în stare de ebrietate, a strigat că persoanele lui Ilan Șor i-au dat 100 de lei pentru votul său.

La SV 6 din Orhei, la contestația din partea observatorului MSP Ravnopravie, s-a format o delegație care s-a deplasat la persoanele care au votat cu urna mobilă și au verificat veridicitatea votului acestora.

La CECE nivelul 1 din com. Sadîc, Cantemir, au fost depuse 3 contestații: 1) din partea candidatului independent la funcția de primar, Aliona Grebănos, pe marginea lipsei simbolului ei electoral din buletinele de vot; 2) din partea candidaților PSRM privind transportarea organizată a alegătorilor de către candidații PDM; 3) din partea unui grup de alegători privind încălcările comise de către candidații PDM și PPRM în ziua alegerilor (transportarea organizată a alegătorilor, intimidarea alegătorilor, agitația electorală în preajma SV, scoaterea buletinului de vot din SV, preluarea de la membrii BESV a informației despre alegătorii care nu au votat).

Încălcări ale procedurii de completare și transmitere a documentelor

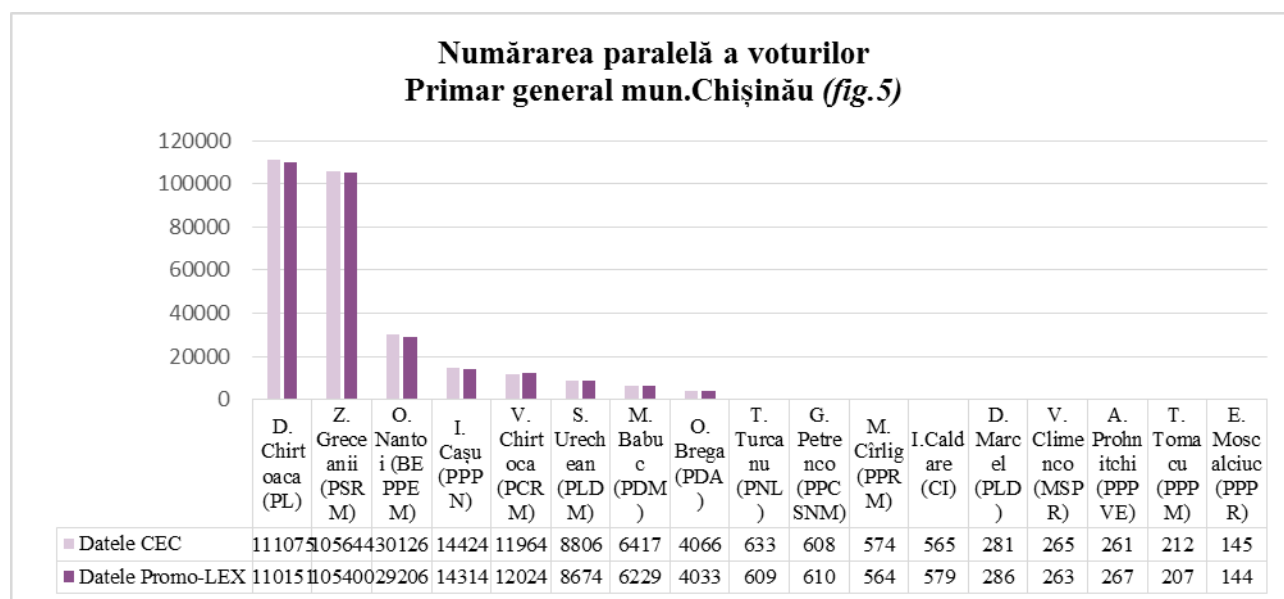
Conform observatorului Promo-LEX, BESV 225 din mun. Chișinău a prezentat la CEM documentele în saci care nu erau sigilați.

În mun. Chișinău, au fost înregistrate 5 cazuri de finalizare a procedurii de numărare a voturilor și de sigilare a documentelor pe 15 iunie 2015, după ora 06.00 (SV 308 din Ghidighici, 275 din Vatra - după ora 7:30, SV 309 din Ghidighici - ora 9:00, SV 258 din Cricova - ora 6:15. SV 267 din Sîngera au finalizat procedura la ora 11:00).

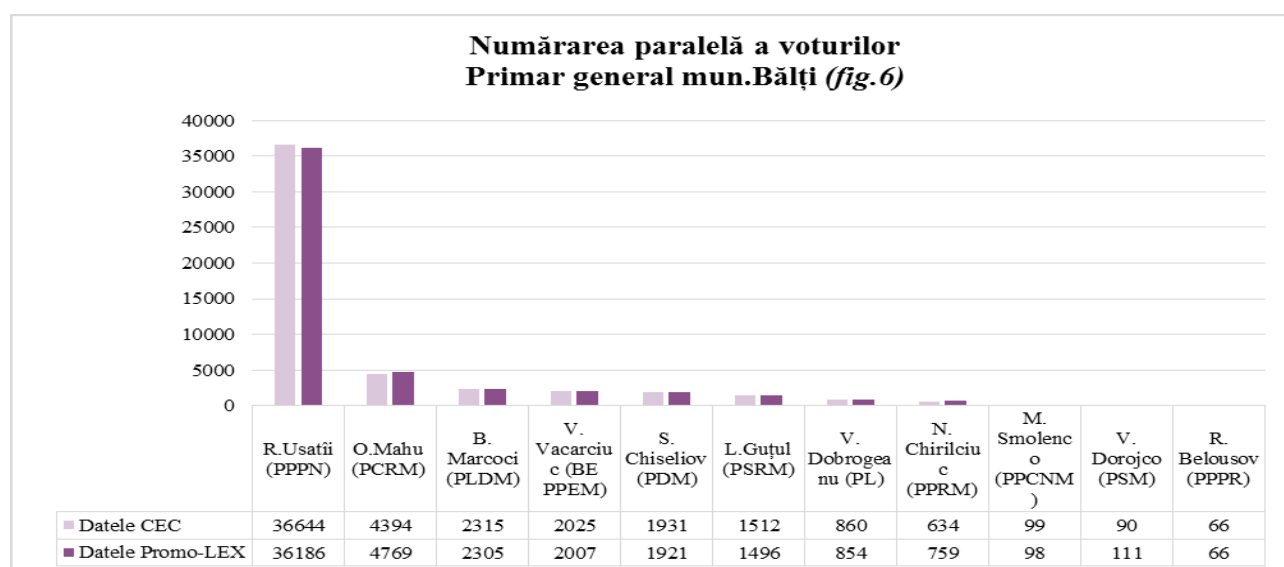

Numărarea paralelă a voturilor

În ziua alegerilor, Asociația Obștească Promo-LEX a desfășurat Numărarea în paralel a voturilor (PVT) în mun. Chișinău, Bălți și Comrat.

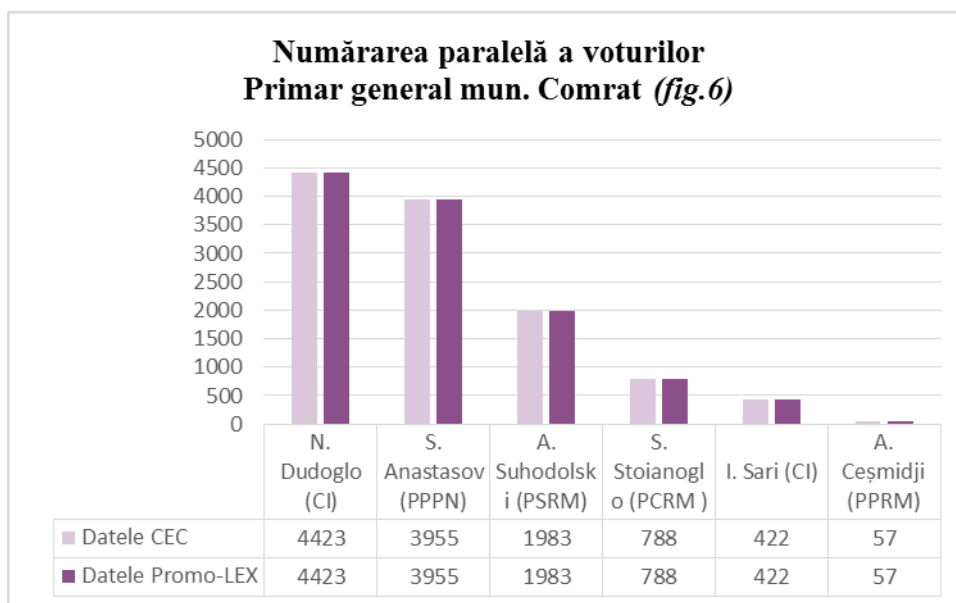

Potrivit observatorilor, în procesul de închidere a secțiilor de votare și de totalizare a alegerilor în mun. Chișinău au fost înregistrate 131 de nereguli. Astfel, au fost raportate următoarele încălcări: 55 de cazuri în care alegătorii au votat fără aplicarea ștampilei „Alegeri 14.06.2015” în fișa de însoțire a buletinului de identitate; două cazuri de oprire temporară sau suspendare nejustificată a votării în secția de votare; șapte acte de violență sau intimidare a alegătorilor, sau a altor persoane; 10 cazuri de obstrucționare a observării libere a tuturor procedurilor; 54 de cazuri în care mai mulți membri ai BESV au prezentat buletinele de vot tuturor participanților la procesul de numărare; trei cazuri în care nu au fost sigilate cutiile/pachetele cu buletinele de vot expediate în adresa circumscripțiilor electorale. De asemenea, Observatorii Promo-LEX au înregistrat 11 procese-verbale eronate din cele 306 prezentate la CEC.

Potrivit observatorilor, în procesul de închidere a secțiilor de votare și de totalizare a alegerilor în mun. Bălți au fost înregistrate 14 nereguli. Astfel, au fost raportate următoarele încălcări: un caz în care alegătorii au votat fără aplicarea ștampilei „Alegeri 14.06.2015” în fișa de însoțire a buletinului de identitate; un caz de oprire temporară sau suspendare nejustificată a votării în secția de votare; un act de violență sau intimidare a alegătorilor sau a altor persoane; trei cazuri de obstrucționare a

observării libere a tuturor procedurilor; șapte cazuri în care mai mulți membri ai BESV a prezentat buletinele de vot tuturor participanților la procesul de numărare; un caz în care nu au fost sigilate cutiile/pachetele cu buletinele de vot expediate în adresa circumscripțiilor electorale.

În mun. Comrat, în procesul de închidere a secțiilor de votare și de totalizare a alegerilor observatorii Promo-LEX nu au înregistrat procese-verbale eronate și nici nu au constatat nereguli.

LISTA DE ABREVIERI

alin. – aliniat

ap. - apartament

art. – articol

BE PPEM - Blocul electoral “Platforma Populară Europeană din Moldova – Iurie Leancă”

BEDP - Biroul de Evidență și Documentare a Populației

BESV – biroul electoral al secției de votare

CE – circumscripții electorale

CEC - Comisia Electorală Centrală

CECE – Consiliul electoral de circumscripție electorală

CEM - Consiliul electoral municipal

CI – candidat independent

Fig. – figura

IDNP – Număr de identificare de stat a persoanei fizice

MSPRR - Mișcarea Social-Politică Republicană „Ravnopravie”

mun. – municipiu

nr. – număr

or. – oraș

p. – punct

PCRM – Partidul Comuniștilor din Republica Moldova

PDM – Partidul Democrat din Moldova

PL – Partidul Liberal

PLDM – Partidul Liberal Democrat din Moldova

PNL – Partidul Național Liberal

PPPN – Partidul Politic Partidul Nostru

PPPR – Partidul Politic Partidul „RENAȘTERE”

PPRM – Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova

PSRM – Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”

PVT- Numărarea în paralel a voturilor

r. – raion

RM – Republica Moldova

RSA – Registrul de Stat al Alegătorilor

s. – sat

str. – stradă

SV – secții de votare

UTAG – Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia